

Średniowiecze

Epoka literacka, która trwa około 11 wieków (od 476 r do 1450 roku- wynalezienie druku przez Jana Gutenberga lub 1492 roku- odkrycie Ameryki przez Krzysztofa Kolumba).

Średniowiecze- wieki średnie, nazwa nadana przez badaczy późniejszych epok, uznali je za gorsze od antyku, dlatego średnie.

Dwa wzorce osobowe:

-asceta, pustelnik, święty- ubóstwo, umartwianie ciała, rozdawanie majątku ubogim, np. św.

Franciszek, św. Aleksy

-rycerz- wierność Bogu, królowi i ojczyźnie, honor i kodeks rycerski(również wzór wspaniałego, prawego władcy)

Dwa znaki epoki: miecz i krzyż

Język literatury: łacina

Ważne wydarzenia historyczne:

- krucjaty- wieloletnie wyprawy zachodniego rycerstwa w celu obrony Jerozolimy przed niewiernymi- Saracenami, Maurami

- sprowadzenie Krzyżaków do Polski- 1226 r. przez Konrada Mazowieckiego]

-największa bitwa średniowiecznej Europy- 15 lipca 1410 roku pod Grunwaldem

- schizma wschodnia – 1054 r. (podział na katolicyzm i prawosławie)

Literatura obca

„Pieśń o Roladzie”- starofrancuski epos rycerski o dzielnym rycerzu Roladzie, jego przyjacielu Oliwierze i walce z Saracenami

„Król Artur i rycerze Okrągłego Stołu”- poemat rycerski z Anglii- „Dzieje Tristana i Izoldy”- fragment legend arturiańskich, opowieść o tragicznej, nieszczęśliwej miłości

Jakub de Voragine „Złota legenda”- dzieło włoskiego dominikanina – 150 żywotów świętych

„Kwiatki świętego Franciszka”- opowieść o życiu świętego Franciszka, jego nauki i filozofia

Literatura polska

1. Zabytki języka polskiego

- nazwy w dokumencie Mieszka I „Dagome iudex”

- Bulla gnieźnieńska- 140 nazw polskich

- pierwsze polskie zdanie w Księdze Henrykowskiej – „Dać ja pobruszę, a ty poczywaj” (Daj ja pomieję, a ty odpocznij)

- „Bogurodzica”- I połowa XIII wieku

- „Psałterz floriański”

- „Kazania świętokrzyskie”

- „Kazania gnieźnieńskie”

- „Biblia królowej Zofii”

2. „Bogurodzica”- pierwszy polski hymn narodowy, bojowa pieśń rycerska

3. Kronikarze(historiografia-gatunki o treści historycznej)

Gall Anonim „Kronika polska”- dzieje państwa polskiego od czasów legendarnych

Wincenty Kadłubek „Kronika polska”

Jan Długosz „Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego”

4. „Legenda o świętym Aleksym”- przykład literatury hagiograficznej, czyli żywotów świętych

5. „Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią”- utwór wierszowany, dialog ze śmiercią.

6. „O zachowaniu się przy stole” Słoty- temat – kultura biesiadowania

Filozofia

Teocentryzm- całkowita zależność człowieka od Boga

Tomizm- filozofia świętego Tomasza z Akwinu, który objawił rozumowe prawdy wiary, człowiek powinien akceptować swoje miejsce w drabinie społecznej

Augustianizm- filozofia świętego Augustyna, oddzielenie duszy człowieka od ciała, człowiek rozdarty między tęsknotą za niebem a pokusami ziemskiego istnienia.

Franciszkanizm- filozofia świętego Franciszka, idea wiary radosnej, głosił miłość do świata i wszelkiego stworzenia.

Scholastyka – św. Anzelm- filozofia szkolna, objawiała prawdy wiary drogą logicznego rozumowania

Twórcy literatury są zazwyczaj anonimowi, sława pisarza nie jest nikomu potrzebna, ważna jest sława rycerza, władcy, świętego, pustelnika. Poszukiwanie Boga następuje poprzez cierpienie i rozmyślanie. Ludzie nie cenią wartości tego świata, dążą do obcowania z Bogiem, dlatego muszą zasłużyć uczciwym życiem na niebo.

W sztuce styl romański(ciężkie, masywne budowle z małymi oknami, z kamienia, mające charakter obronny, okrągłe wieże) i styl gotycki(strzeliste, smukłe budowle, bogato zdobione, np. witrażami, duże, wysokie okna z kolumnkami).

Często myślano o śmierci- danse macabre- tańce śmierci- motyw obecny w literaturze i sztuce.